

Betreft: Nadere informatie over wereldoriëntatie in het curriculum van het primair onderwijs n.a.v. opmerkingen van Tine Béneker (namens het KNAG) op de hoorzitting van 27 januari 2020 in het kader van Curriculum.nu.

Wereldoriëntatie biedt een uitgelezen kans om begrijpend lezen en burgerschap te versterken.

We beginnen met het slechte nieuws: we weten uit peilingsonderzoeken en uit het thema-onderzoek van de onderwijsinspectie dat het al jaren niet goed is gesteld met het wereldoriëntatieonderwijs (aardrijkskunde, geschiedenis, biologie en techniek). De resultaten van leerlingen blijven ver achter op de verwachte resultaten, scholen besteden steeds minder tijd aan wereldoriëntatie en de kwaliteitszorg van dit onderwijs is ver onder de maat.

De Kamer wil meer aandacht voor burgerschapsonderwijs en betere leeropbrengsten voor begrijpend lezen. Laten die twee elementen nu juist kunnen worden verbeterd door het bestaande wereldoriëntatieonderwijs te versterken.

Begrijpend lezen:

Nederlandse scholieren scoren volgens PISA-onderzoek slecht op begrijpend lezen. In het PISA-onderzoek wordt onderscheid gemaakt tussen drie vormen van begrijpend lezen: informatie opzoeken, begrijpen, en evalueren en reflecteren. Vooral op het laatste onderdeel wordt slecht gescoord. Leerlingen begrijpen teksten niet alleen door leesstrategieën te oefenen, ze hebben ook achtergrondkennis en kennis van vakwoorden nodig. Omdat **begrijpend lezen** zo met **kennis** samenhangt zou het meer moeten worden geïntegreerd met wereldoriëntatie. Wereldoriëntatie biedt leerlingen kennis van de wereld, van de omgeving om hen heen, natuur, maatschappij, de toekomst en het verleden.

Er gaat, binnen het primair onderwijs, steeds meer aandacht naar taal en rekenen. Op zwakke scholen is de neiging de nadruk op taal en rekenen te leggen nog groter, en is er nog minder ruimte en aandacht voor het begrijpen van de omgeving en de wereld. Hiermee gaat het niveau van begrijpend lezen juist en vooral ook daar achteruit. Leerlingen leren dan ook niet meer over de wording van Nederland en over de dijken en duinen die ons land beschermen tegen overstromingen.

Burgerschap:

Binnen Curriculum.nu wordt **burgerschap** als apart leergebied benoemd terwijl het vak waar burgerschap op dit moment aan de orde komt in het primair onderwijs, **wereldoriëntatie**, al jaren verwaarloosd wordt.

De druk van presteren op taal en rekenen is zo groot dat scholen wereldoriëntatie als bijzaak zijn gaan zien. Scholen besteden in vergelijking met taal en rekenen weinig aandacht aan kwaliteitszorg voor wereldoriëntatie. Illustratief is dat het onderdeel

wereldoriëntatie van de Centrale Eindtoets facultatief is en steeds minder wordt gemaakt. Het aantal leerlingen dat het onderdeel wereldoriëntatie maakt is tussen 2015 en 2018 meer dan gehalveerd van 110.241 leerlingen naar 50.980 leerlingen. Er is steeds minder aandacht voor wereldoriëntatie op scholen.

De laatste peiling voor aardrijkskunde- en geschiedenisonderwijs in het primair onderwijs was in 2008. De conclusies waren destijds **alarming**: het beoogde streefniveau werd op veel punten bij lange na niet gehaald. Er is geen reden om aan te nemen dat hier een verbetering is gemaakt. Zolang dit niet het geval is, zal investeren in professionalisering van leraren en verbetering van de kwaliteitszorg meer bijdragen aan onderwijsverbetering dan vernieuwing van het curriculum.

Het leergebied mens & maatschappij bij Curriculum.nu is complex waardoor een doorlopende leerlijn maken een ingewikkelde taak was voor het ontwikkelteam. Binnen Curriculum.nu zijn leerinhouden en vaardigheden van wereldoriëntatie verspreid over mens & maatschappij, mens & natuur en burgerschap. Ons **advies** is dan ook om voor het primair onderwijs de leergebieden mens & maatschappij, mens & natuur en burgerschap in de vervolgfase **in samenhang** te ontwikkelen en daarmee burgerschap te verweven in wereldoriëntatie. Tegelijkertijd is een **investering** in de kwaliteit van het wereldoriëntatieonderwijs onontbeerlijk.

Tine Béneker, hoogleraar Geografie & Educatie, Universiteit Utrecht

Carla van Boxtel, hoogleraar Vakdidactiek van het geschiedenisonderwijs, Universiteit van Amsterdam